

Afsprakenkader REMI

26 oktober 2023

Sandra Donnay – Diensthoofd Welzijn

Mens – Welzijn

1. Inleiding

De OCMW's hebben als belangrijke opdracht het menswaardig bestaan van eenieder te garanderen. Het toekennen van aanvullende financiële steunverlening is hierbij een belangrijk hulpmiddel. De beslissing of een materiële of immateriële steun aangewezen is, behoort tot de autonomie van een OCMW. Binnen de dienst welzijn van het OCMW Tervuren vormen de steunnormen het kader waarbinnen de financiële steunverlening wordt vormgegeven. De huidige steunnormen werden goedgekeurd door de OCMW-raad in de zitting van 22 december 2022.

Deze beleidsvrijheid maakt dat er zorg op maat kan geleverd worden. De keerzijde hiervan is een grote verscheidenheid in hulp- en dienstverlening tussen de verschillende OCMW's. Hiertoe ontwikkelde het centrum voor budgetadvies (CEBUD) de REMI-tool die uniforme criteria aanreikt om leefsituaties te beoordelen in functie van de menselijke waardigheid. REMI is een online tool die op maat van ieder gezin vaststelt in welke mate het gezinsinkomen toereikend is om menswaardig te kunnen leven. Hiervoor vergelijkt de tool de gezinsinkomsten met de hoogte van de referentiebudgetten. Referentiebudgetten zijn geprijsde korven van goederen en diensten die op basis van wetenschappelijk onderzoek een antwoord geven op de vraag hoeveel inkomen een gezin minimaal nodig heeft om volwaardig aan de samenleving deel te nemen.

Via de REMI-tool kunnen de maatschappelijk werkers van het OCMW de referentiebudgetten, die worden ontwikkeld voor typegezinnen, aanpassen aan individuele behoefte- en leefsituaties. Wanneer het gezinsinkomen ontoereikend is, geeft de tool een negatief saldo. Daarnaast geeft REMI een gestructureerd overzicht van inkomsten en noodzakelijke uitgaven. Zo ondersteunt de tool maatschappelijk werkers én rechthebbenden bij het zoeken naar effectieve wegen om de koopkracht van financieel behoeftige gezinnen structureel te verbeteren. De belangrijkste meerwaarde van REMI is dat deze maatwerk toelaat en tegelijkertijd toch vertrekt van eenvormige criteria voor het in rekening nemen van inkomsten en noodzakelijke uitgaven. Hierdoor worden cliëntsituaties gelijkwaardig behandeld over OCMW's en maatschappelijk werkers heen.

De regering heeft een budget van 70 miljoen euro vrijgemaakt voor een proefproject van beperkte duur, om alle OCMW's die dat wensen de mogelijkheid te bieden vertrouwd te geraken met de REMI-tool en het nut ervan. Daartoe zal de toelage het volgende mogelijk maken:

- de OCMW's kunnen gratis beschikken over de REMI-tool om de analyse van de behoeften van de begunstigten te objectiveren;
- de OCMW's worden ondersteund door het dekken van aanvullende financiële steun die wordt toegekend na gebruik van de REMI-tool binnen de toegekende enveloppe.

Op 20 maart 2023 keurde het vast bureau de deelname van de dienst welzijn aan dit proefproject goed.

Na positief advies op bij BCSD van 18 juli 2023 en goedkeuring van het vast bureau op 24 juli 2023 starten we met deze werkwijze op 1 augustus 2023. In oktober werd het gebruik van de REMI-tool grondig geëvalueerd. In navolging van deze evaluatie wordt voorliggend afsprakenkader bijgestuurd. Deze aangepaste versie wordt voor advies voorgelegd aan het

BCSD op 7 november 2023 en voor goedkeuring aan het vast bureau op 13 november 2023 en de ocmw raad op 30 november 2023.

2. Praktische afspraken rond het gebruik van REMI

2.1. Inleiding

Het maken van *“een nauwkeurige diagnose nopens het bestaan en de omvang van de behoefte aan dienstverlening”* (Art. 60 OCMW wet) én het respecteren van het gelijkheidsbeginsel vereist dat ieder OCMW goede afspraken maakt over de wijze waarop behoefte wordt onderzocht.

In een eerste hoofdstuk bespreken we welke afspraken we rond het gebruik van REMI maken. Deze afspraken komen tot stand in onderling overleg tussen de dienst welzijn en het bijzonder comité voor de sociale dienst. Eens de diagnose van behoefte is gesteld, zal de maatschappelijk assistent een voorstel doen tot steunverlening. Het OCMW dient hierover een beslissing te nemen in het kader van het Recht op Maatschappelijke Dienstverlening. Over de aard en de omvang van de steun beslist het OCMW autonoom, wel moet de maatschappelijke dienstverlening erop zijn gericht om *“eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid”* (art. 1 OCMW wet). Ook hier geldt dat het verlenen van effectieve hulp overeenkomstig de beleidsrichtlijnen van de lokale overheid goede afspraken vereist.

In een tweede hoofdstuk bespreken we op welke manier we te werk gaan om behoeftige gezinnen te ondersteunen.

Dit afsprakenkader is gebaseerd op het afsprakenkader van REMI en aangepast op basis van de lokale mogelijkheden en middelen. Het gaat hierbij om afspraken met betrekking tot de doelgroep, het gezinsinkomen, de gezinsuitgaven en de schulden.

2.2. Doelgroep

2.2.1. Inleiding

Op basis van artikel 1 van de wet van 8 juli 1976 heeft iedere hulpbehoevende burger in ons land Recht op Maatschappelijke Dienstverlening. Het OCMW van de gemeente waar deze burger gewoonlijk en effectief verblijft heeft tot taak een diagnose te maken van de staat van behoefte (art. 60 §1 OCMW-wet) vooraleer een beslissing te nemen over de meest passende hulpverlening. In tegenstelling tot het Recht op Maatschappelijke Integratie behoort het tot de autonomie van ieder OCMW om te bepalen hoe het sociaal onderzoek wordt gevoerd en wat de aard, de omvang en de voorwaarden zijn tot het Recht op Maatschappelijke Dienstverlening. In principe kunnen maatschappelijk assistenten een REMI-dossier opmaken voor alle situaties waarin een sociaal onderzoek naar behoefte wenselijk is. In de eerste plaats gaat het dan om kwetsbare burgers die aankloppen bij het OCMW voor financiële of materiële ondersteuning. Echter, naast curatieve hulp hebben OCMW's ook tot taak preventieve hulp te bieden (art. 57 OCMW-wet). Zowel het systematisch screenen van alle OCMW-cliënten (die zelf geen vraag hebben gesteld naar financiële of materiële hulp) als het proactief op zoek gaan naar hulpbehoevende inwoners van de

gemeente (die niet of niet meer komen aankloppen bij het OCMW) zijn voorbeelden van preventieve hulp die sommige OCMW's al bieden.

Vanuit CEBUD wordt er aanbevolen om voor alle gezinnen die steun vragen bij het OCMW een REMI-dossier op te maken. Ook voor cliënten die aankloppen met de vraag voor een eenmalige financiële of materiële ondersteuning, bijvoorbeeld om een ziekenhuisfactuur te betalen of om enkele dagen te overbruggen met voedingscheques, is het zinvol om een REMI-dossier aan te maken. Zo zie je in een oogopslag of de vraag echt eenmalig of er een structureel inkomenstekort is. Daarnaast raden ze aan om voor alle gezinnen die al geruime tijd door het OCMW worden geholpen, (bijvoorbeeld in het kader van budget- of schuldhulpverlening of woonbegeleiding), een behoefteonderzoek te doen via REMI. Vele onder hen zijn wellicht onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden tot financiële ondersteuning.

2.2.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn bakent de doelgroep als volgt af: alle dossiers maatschappelijke dienstverlening met uitzondering van de steunaanvragen verblijfskosten woonzorgencentrum en andere verblijfskosten, de LOI en huurwaarborgen.

Alle nieuwe dossiers en een representatieve steekproef van bestaande dossiers zullen via de REMI-tool berekend worden en via de huidige steunnormen. Op basis van de evaluatie in oktober 2023 stelde de dienst welzijn voor om verder te werken met de REMI-tool. Het eigen minimumbudget in de steunnormen, wordt verlaten met ingang van 1 december 2023.

2.3. Welke inkomsten

2.3.1. Inleiding

Het staat ieder OCMW vrij om te bepalen welke bestaansmiddelen in rekening worden gebracht bij het onderzoek naar financiële behoeftigheid in het kader van het Recht op Maatschappelijke Dienstverlening.

Vanuit CEBUD wordt het volgende aanbevolen:

- Omdat REMI rekening houdt met alle uitgaven die noodzakelijk zijn om volwaardig te participeren aan de samenleving, is het logisch om in een onderzoek naar behoeften ook alle inkomsten van het gezin in rekening te brengen. We denken hierbij in eerste instantie aan alle maandelijkse inkomsten. Wat betreft de onregelmatige of jaarlijkse inkomsten, stellen we voor om, net zoals de meeste OCMW's, geen rekening te houden met onderstaande inkomsten. De hieraan verbonden kosten worden immers ook niet in aanmerking genomen bij de berekening van de referentiebudgetten.
 - de tegemoetkomingen die worden gegeven om bepaalde eenmalige kosten te financieren zoals een installatiepremie, een geboortepremie, een tussenkomst voor een begrafenissen, een uitzonderlijke medische steun;
 - de steun die personen krijgen om de kosten van vrijwilligerswerk te vergoeden zoals een vrijwilligersvergoeding en een mantelzorgpremie.
- CEBUD beveelt aan om de steunen 'verwarmingstoelagen, gas en elektriciteitsfonds en fonds participatie en sociale activering' in rekening te nemen bij het

behoefteonderzoek. OCMW's die dit niet doen, kunnen deze steun in REMI invoeren door ze toe te voegen aan 'andere inkomsten' of via aftrek van de eigen uitgaven voor 'energie' (onder 'woning') of via de aftrek van de 12 eigen uitgaven voor 'ontspanning' 5. Zo is er een duidelijk spoor van de wijze waarop de maatschappelijk assistent deze in aanmerking heeft genomen

- Vanuit CEBUD raden we aan om een minimaal spaarbedrag te vrijwaren. Mensen moeten immers in staat zijn om plots inkomensverlies of onverwachte kosten (zoals de eindafrekening van energie of water, een niet-voorzien schoolfactuur, een nieuwe koelkast of wasmachine) op te vangen zonder hiervoor schulden te maken. We volgen De REMI-gebruikers om hierover meer uniformiteit te realiseren tussen OCMW's en bevelen daarom aan om de eerste schijf van de spaargelden in de leefloonwetgeving als grens te nemen.
- De REMI-tool voorziet de mogelijkheid om rekening te houden met de eindafrekening personenbelasting. Het bedrag kan worden ingevuld onder 'netto-inkomsten'. Het bedrag ingevuld bij 'teruggave belastingen per jaar' wordt als inkomsten meegerekend in het totale gezinsinkomen. Het jaarbedrag wordt gedeeld door twaalf en bij de maandelijkse inkomsten bijgeteld. Ook het bedrag ingevuld bij 'bijbetalen belastingen per jaar' wordt verrekend bij de inkomsten. In dat geval wordt het totale bedrag dat aan de belastingen verschuldigd is, gedeeld door twaalf en afgetrokken van de maandelijkse inkomsten. CEBUD raadt aan om dit enkel te doen wanneer de cliënt over voldoende spaargelden beschikt om onverwachte kosten te kunnen betalen. Als OCMW's de personenbelasting invullen bij REMI onder 'netto-inkomsten', dan raden we aan om:
Mocht het laatste aanslagbiljet niet bruikbaar zijn en er geen eindafrekening beschikbaar te zijn via de belastingdienst, dan raden we aan de personenbelasting niet in te vullen. Als na enkele maanden duidelijk wordt of de cliënt moet bijbetalen of zal terugkrijgen, kan dan worden beslist hoe dit wordt verrekend
- CEBUD beveelt aan om steeds de juiste en actuele informatie over inkomsten en uitgaven in het basisdossier op te nemen. Hiervoor is een regelmatige (bv. zesmaandelijkse) check van alle steundossiers noodzakelijk. Ingeval er zich wijzigingen voordoen in de gezins- of leefsituatie van de cliënt worden deze best onmiddellijk doorgevoerd in het basisdossier. Een sociaal verslag moet worden opgemaakt om eventuele herzieningen van de toegekend steun te verantwoorden
- Het valt aan te bevelen om steeds een juiste diagnose te maken van de mate waarin een gezin in de mogelijkheid verkeert om een menswaardig leven te leiden. Onafgezien of een OCMW schuldenaars financieel wenst te ondersteunen, is het raadzaam dat zowel maatschappelijk assistenten als cliënten een goed zicht hebben op welke kosten kunnen worden betaald met het inkomen na loonbeslag of na het afbetalen van de schulden.

2.3.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn bepaalt volgende inkomsten in rekening te brengen:

- De reguliere maandelijkse inkomsten zoals ook maaltijdcheques, groeipakket, huursubsidies, maandelijkse premies, giften, vrijwilligerswerk,....

- De jaarlijkse inkomsten zoals teruggave personenbelastingen vanaf het moment deze gekend zijn, vakantiegeld en dertiende maand.
- De inkomsten na loonbeslag of inhouding collectieve schuldenregeling

De dienst welzijn bepaalt volgende inkomsten niet in rekening te brengen:

- Eenmalige of onregelmatige inkomsten zoals geboortepremie, installatiepremie...
- Sociale voordelen zoals de verwarmingstoelagen, toelagen uit gas en elektriciteitsdons en fonds voor participatie en sociale activering. Deze toelagen worden wel via aftrek bij de respectievelijke uitgaven in rekening gebracht.
- Inkomsten die pas later gekend zijn worden pas in rekening gebracht wanneer de situatie gewijzigd is door een herziening van het dossier.
- Een eerste schijf van 3.100 euro spaargelden worden gevrijwaard voor onverwachte kosten zoals bijvoorbeeld de eindafrekening energie.

2.4. Wiens inkomsten

2.4.1. Inleiding

Wanneer hulpvragers – al dan niet in familieverband – samenwonen en hun inkomsten en uitgaven delen, wordt hun behoeftigheid niet enkel bepaald door hun eigen inkomsten en uitgaven, maar ook door deze van diegenen waarmee zij samenwonen. Omdat REMI alle inkomsten (en uitgaven) van alle personen die worden ingegeven in het basisdossier samentelt, is het van belang om op voorhand goed na te denken wiens inkomsten moeten worden ingevuld. Of met andere woorden: wie woont samen met de hulpvrager?

Maar hoe wordt ‘samenwonen’ gedefinieerd? In het kader van het leefloon of de werkloosheidsuitkering moet aan twee voorwaarden tegelijkertijd zijn voldaan om van samenwonen te kunnen spreken, nl. ‘onder hetzelfde dak wonen’ en ‘de huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen’. In 2017 zet het Hof van Cassatie, het hoogste rechtsorgaan in ons land, een belangrijke stap in het concretiseren van het begrip ‘gemeenschappelijke huishouding’. Het stelt dat het ‘niet volstaat dat personen een economisch-financieel voordeel behalen door een woning te delen om te spreken van samenwonen’. Tevens is ‘vereist dat zij ook taken, activiteiten en andere huishoudelijke aangelegenheden, zoals het onderhoud van de woonst en eventueel het inrichten ervan, de was, de boodschappen, het bereiden en nuttigen van de maaltijden gemeenschappelijk verrichten en daarvoor eventueel financiële middelen inbrengen’

Vanuit CEBUD wordt het volgende aanbevolen:

Het is belangrijk dat ook in het kader van aanvullende financiële steun ieder OCMW goede afspraken maakt over wat wordt verstaan onder ‘feitelijk samenwonen’. We raden REMI-gebruikers aan om zich hier laten leiden door de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie over wat kan worden verstaan onder samenwonen in de werkloosheidsreglementering (zie hierboven).

Wat met het inkomen van inwonende kinderen?

In REMI wordt een inwonend kind dat geen recht geeft op kinderbijslag als volwassene ingevoerd. Meestal hebben deze kinderen een eigen inkomen. Als dit inkomen wordt ingevuld, dan wordt dit volledig meegenomen in de berekening van het maanbudget. In de realiteit is het echter zo dat inwonende kinderen meestal hun eigen inkomen slechts gedeeltelijk afdragen aan hun ouders en dat zij tegelijk een groot deel van hun uitgaven voor eigen rekening nemen, bijvoorbeeld voor kleding, ontspanning of mobiliteit. Daarnaast hebben ook kinderen die recht geven op kinderbijslag soms eigen inkomsten uit studentenarbeid. Ook dit inkomen wordt vaak niet of slechts beperkt aan de ouders afgedragen, maar vooral gebruikt om studies of andere persoonlijke uitgaven te betalen.

Vanuit CEBUD wordt het volgende aanbevolen:

In navolging van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2018), vindt CEBUD het belangrijk dat de familiale solidariteit niet wordt verstoord en de behoeftesituatie van de ouders en de kinderen niet wordt vergroot. Dit laatste gebeurt bijvoorbeeld wanneer het volledige inkomen van de kinderen in rekening wordt gebracht terwijl dat inkomen in realiteit niet of slechts gedeeltelijk in de gezinsportemonnee terecht komt. Ook kan de behoeftesituatie van de kinderen verslechteren wanneer hun inkomen volledig in rekening wordt genomen en zij daardoor beslissen om het ouderlijk huis te verlaten terwijl zij hiervoor niet of nauwelijks voldoende financiële middelen hebben. Daarom bevelen we aan dat OCMW's werkende inwonende kinderen aansporen om kostgeld te betalen. De hoogte van het bedrag kunnen ouders en jongeren onderling afspreken. Richtinggevend is een kostgeld van 350 euro per maand. Dit bedrag is berekend op basis van de referentiebudgetten in 2021. Het dekt de minimale 'ondeelbare' kosten van een inwonend volwassen kind voor huisvesting, voeding, kleding, onderhoud, energie en water, afval, verzorgingsproducten en verzekeringen. Men mag er van uitgaan dat de jongere de overige, persoonlijke kosten zelf betaalt. Indien kinderen weigeren om kostgeld te betalen, kan de maatschappelijk assistent hierover het gesprek met ouders en kinderen aangaan. Dit kan ertoe bijdragen dat de familiale relaties niet (verder) verstoord. We zijn van oordeel dat met het betalen van dit bedrag aan kostgeld, een inwonend werkend kind voldoende solidair is met de ouders. Het kind, diens inkomsten en uitgaven moeten dan niet worden ingevoerd in het basisdossier. Ook het betaalde kostgeld moet niet mee worden ingevoerd als deel van het gezinsinkomen omdat het enkel wordt gebruikt voor de ondeelbare kosten van het kind. Voor inwonende studerende kinderen, raden we aan om de inkomsten uit studentenarbeid niet standaard mee te nemen in de berekening van het totale gezinsinkomen. Maar op maat van iedere cliëntsituatie te bekijken in welke mate dit opportuun is, bv. door te onderzoeken welke uitgaven de student hiermee bekostigt. Van belang is om een correcte diagnose van behoeftigheid te maken zonder de familiale relaties te verstoren

2.4.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn bepaalt het samenwonen zoals gedefinieerd in de leefloonwet en in de steunnormen.

De dienst welzijn bepaalt dat het kostgeld van inwonende kinderen met eigen inkomsten wordt vastgelegd op 350 euro per kind. De maatschappelijk assistent gaat hierover in

overleg met de ouders en kinderen. Dit kostgeld wordt ook ingevoerd in het REMI dossier als gezinsinkomen. Persoonlijke kosten worden door het kind zelf gedragen.

Jongeren met een inkomen die concrete plannen hebben om zelfstandig te gaan wonen, kunnen we om billijkheidsredenen vrijstellen van het betalen van kostgeld.

2.5. Uitgaven

2.5.1. Inleiding

De aanbeveling van CEBUD over de in aanmerking te nemen reële uitgaven is tweërlei. Ten eerste raden we aan om zoveel als mogelijk te werken met de referentiebudgetten en de in REMI berekende kosten enkel te vervangen door reële uitgaven wanneer deze een juister beeld geven van de minimaal noodzakelijke kosten. We denken hierbij aan de verplicht in te voeren reële huurkost, maar bijvoorbeeld ook aan de kosten voor water en energie of aan de onderwijskosten voor kinderen in het secundair of hoger onderwijs. Het is aan de maatschappelijk assistenten om te bepalen in welke hulptoestanden doorgedreven maatwerk is aangewezen. Ten tweede beveelt CEBUD ook aan om alle noodzakelijke uitgaven in te voeren die niet zijn inbegrepen in de referentiebudgetten. Voorbeelden hiervan zijn:

- remgelden van de medische kosten voor zieke gezinsleden
- alimentatie-uitgaven
- autokosten voor gezinnen die onvoldoende mobiel zijn wanneer ze zich enkel kunnen verplaatsen met het openbaar vervoer
- kinderopvangkosten

CEBUD onderschrijft de praktijk van REMI-gebruikers en vindt het raadzaam dat maatschappelijk assistenten per cliënt een overzicht bijhouden van alle eenmalige (medische en andere) kosten. Dit kan hen helpen om op langere termijn een goed zicht krijgen op de financiële noden van de cliënt waardoor sommige 'onverwachte' grote kosten beter voorspelbaar worden

CEBUD beveelt aan de reële huurprijzen en hypotheekkosten in te voeren. Die kunnen eventueel worden afgetopt voor gezinnen met een huisvestingskost die veel hoger ligt dan wat gangbaar is in de regio. Het in aanmerking nemen van een extra budget voor de onderhoudskosten aan de eigen woning, kan worden verdedigd vanuit het gegeven dat huiseigenaars regelmatig worden geconfronteerd met woninggebreken. Het herstellen ervan neemt meestal een flinke hap uit het gezinsbudget. Daarom is het raadzaam om hiervoor maandelijks een bepaald bedrag opzij zetten. Hoeveel dit moet zijn, valt moeilijk te zeggen. De onderhoudskosten zijn immers erg variabel en eigenaars van een oude woning hebben andere noden dan eigenaars die wonen in een relatief jonge of recent gerenoveerde woning. Volgens het Nederlandse NIBUD (2021) moeten huiseigenaars rekening houden met onderhoudskosten die ongeveer 1% van de aankoopprijs van de woning per jaar bedragen. Wanneer we deze richtlijn vertalen naar de woonsituatie in Vlaanderen, waar in het eerste kwartaal van 2021 de mediane aankoopprijs van een appartement 215.000 euro bedroeg en die van een woonhuis in gesloten of halfopen bebouwing 260.000 euro (Stabel, 2021), dan zouden woningeigenaars het best 2.150 euro tot 2.600 euro per jaar sparen om hun onderhoudskosten te kunnen betalen. Op maandbasis betekent dit 179 euro à 217 euro.

Omdat referentiebudgetten uitgaan van gezonde personen en hierin enkel de kosten voor 'normale' gezondheidsuitgaven worden meegenomen, raadt CEBUD aan om in REMI de remgelden voor ziektegerelateerde kosten van cliënten volledig in te voeren. Als deze uitgaven niet of slechts gedeeltelijk worden ingevuld, is het behoefteonderzoek onvolledig. Het invoeren van (een twaalfde van) de maximumfactuur als (maandelijkse) medische kost is een aan te bevelen praktijk voor gezinnen met hoge en zeer regelmatig terugkerende kosten. Deze praktijk betekent bovendien voor de maatschappelijk assistenten van de sociale dienst een niet te onderschatten administratieve ontlasting. Tot slot, voor eenmalige ziekte gerelateerde kosten, raadt CEBUD aan om deze, gezien het eenmalig karakter, niet in te voeren in REMI maar de kost hiervan voor behoeftige cliënten ten laste te nemen van het OCMW.

Het sociaal onderzoek van de maatschappelijk assistent moet uitwijzen of er best autokosten worden ingevoerd. Volgende vraag staat hier centraal: zijn alle gezinsleden mobiel genoeg om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen en er hun sociale rollen naar behoren te kunnen spelen? Indien dit enkel het geval is wanneer zij een beroep kunnen doen op een eigen wagen, beveelt CEBUD aan deze kosten in rekening te nemen

2.5.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn bepaalt rekening te houden met volgende uitgaven en op volgende manier:

- We houden altijd rekening met de reële uitgaven ~~zoals ook de woonkosten~~. Uitgaven die er niet zijn of waarvan we het bedrag nog niet kennen, zetten we in de REMI tool op 0,1 zodat de referentiebudgetten van deze uitgaven niet mee verrekend worden. Het doel is om de uitgaven die noodzakelijk zijn (bv. brandverzekering) in orde te brengen of de nodige bewijsstukken te verzamelen.
- We houden rekening met alle uitgaven op medisch vlak (vergoedbare en niet-vergoedbare).
- We houden enkel rekening met terugkerende medische kosten. De eenmalige medische kosten kunnen het voorwerp zijn van steun bij behoeftige gezinnen.
- We houden rekening met de kosten voor een auto indien deze noodzakelijk geacht wordt.
- Studiekosten van zelfstandige studenten worden niet in rekening gebracht.
- We houden geen rekening met eenmalige kosten die niet automatisch in REMI worden meegenomen zoals bv. verhuiskosten, aankoop bril...
- Bij de post leefgeld nemen we de referentiebudgetten over behalve voor onderwijs en vervoer waar we de reële kost ingeven.

2.6. Schulden

2.6.1. Inleiding

CEBUD adviseert maatschappelijk assistenten om een sociaal onderzoek uit te voeren waarbij, op maat van iedere cliëntsituatie, wordt bekeken in welke mate cliënten overlevingsschulden hebben gemaakt om al hun noodzakelijke kosten te kunnen betalen. In dit geval wordt aangeraden om de afbetaalplannen voor deze overlevingsschulden mee in te voeren in REMI zodat ze worden meegenomen voor de berekening van een noodzakelijk maandbudget.

2.6.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn bepaalt de afbetalingsplannen voor overlevingsschulden volledig in rekening te brengen als uitgaven. Indien dit geen realistische afbetaling zal de maatschappelijk assistent contact opnemen met de schuldeisers om een realistische afbetaling af te spreken.

Afbetalingsplannen van andere schulden brengen we niet in als uitgaven.

3. Afspraken maatschappelijke dienstverlening gekoppeld aan REMI

3.1. Bedrag van aanvullende steun

3.1.1. Inleiding

CEBUD raadt aan om het volledige negatieve saldo als aanvullende financiële steun toe te kennen aan gezinnen die voldoen aan de voorwaarden en voor wie alle noodzakelijk stappen werden gezet om hun financiële leefsituatie structureel te verbeteren. Deze aanbeveling is gebaseerd op de wetenschappelijke literatuur die aantoonde dat een tekort aan inkomen schadelijk is voor mens en maatschappij. Het kunnen beschikken over een menswaardig inkomen biedt mensen de ruimte om terug greep te krijgen op hun leven en de armoedecirkel te doorbreken. Zo wordt de dagelijkse overlevingsstrijd een halt toegeroepen (zie: Banerjee & Duflo, 2011, zie ook Troller-Renfree, et al., 202226). Het toekennen van aanvullende financiële steun ter hoogte van het negatieve REMI-saldo brengt de gelaagdheid van ons sociaal beschermingssysteem niet in gevaar bij beperkte huisvestingskosten.

Het hanteren van een kritische afstand ten opzichte van het minimumloon is een praktijk die meerdere OCMW's hanteren. Hierbij wordt de aanvullende steun afgetopt zodat het inkomen nooit een bepaald percentage (OCMW's hanteren percentages van 65%, tot 93%) van het minimumloon overstijgt met de bedoeling om uitkeringsgerechtigden de nodige stimuli te geven om werk te zoeken.

3.1.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn bepaalt dat gezinnen met een negatief saldo in de REMI tool een aanvullende financiële steun ontvangen volgens volgende richtlijnen:

- Een steun wordt gegeven vanaf een tekort van 50 euro.
- De grootte van de steun kan maximaal gelijk zijn aan het negatief saldo in de REMI tool maar zal niet meer bedragen dan 30% bovenop het inkomen. Dit om de nodige stimuli te geven aan uitkeringsgerechtigden om werk te gaan zoeken en de steun niet structureel te maken.
- Uitzonderingen kunnen mits motivatie in het sociaal verslag.

3.2. Voorwaarden voor aanvullende steun

3.2.1. Inleiding

Als OCMW's voorwaarden willen verbinden aan het verlenen van aanvullende financiële steun aan financieel behoeftige gezinnen, vindt CEBUD het belangrijk dat de voorwaarden bedoeld zijn om hun toekomstige leefomstandigheden te verbeteren met het oog op het vergroten van hun zelfredzaamheid. Voorwaarden die zijn gekoppeld aan gedrag of leefsituaties in het verleden verhinderen immers het doorbreken van de vicieuze

armoedecirkel. Van belang is dat maatschappelijk assistenten in samenspraak met cliënten zoeken naar de geschikte voorwaarden. Er is immers vaak aangetoond dat interventieprogramma's pas werken als mensen zich erachter zetten. Ze hoeven iets op zich niet graag te doen, maar ze moeten wel het gevoel hebben dat ze er zelf voor kiezen en de vrijheid ervaren om te doen wat ze willen doen. De keuzeopties en de keuze zelf moeten, met andere woorden, stroken met hun waarden (Moller, Deci, & Ryan, 2006). De sociale Balans die CEBUD ontwikkelde kan hier een nuttig instrument zijn. Los van voorwaardelijke steun is er een bijkomend argument om naast het verlenen van aanvullende financiële steun ook sociale ondersteuning te bieden aan de door REMI gediagnosticeerde behoeftige gezinnen. Immers, de referentiebudgetten die aan de grondslag liggen van de REMI-tool vertegenwoordigen het minimum budget dat volstaat voor burgers die goed geïnformeerd, zelfredzaam en zelfstandig zijn en ook geen bijzondere medische of zorgbehoeften hebben. Het is dus steeds nuttig om af te toetsen in welke mate deze voorwaarden gerealiseerd zijn. En zo niet, te werken aan de voorwaarden om deze individuele competenties en leefomstandigheden te versterken.

Als een cliënt er niet in slaagt om zich te houden aan de gemaakte afspraken, is het belangrijk om in gedachten te houden dat herval een veelvoorkomend onderdeel is van duurzame gedragsverandering (zie: Prochaska, DiClemente, & Norcross, 1992 in: Storms, 2019). Belangrijk is dan ook dat de cliënt niet onmenselijk wordt bestraft. Het motiveren van cliënten is daarnaast ook een belangrijk onderdeel van het hulpverleningsproces (zie: Miller & Rollnick, 2005 in: Storms, 2019) Opvolging en vooral positieve feedback zijn hierin belangrijke ingrediënten. Heel wat cliënten hebben relatief weinig 'succes'-ervaringen, dus een extra schouderklopje kan voor hen veel betekenen.

3.2.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De maatschappelijk assistent zoekt steeds samen met de cliënt naar een structurele oplossing voor financiële problemen en stippelt een traject uit op maat van de cliënt.

Op basis van de diagnose van de behoeftigheid kunnen er doelstellingen met acties gekoppeld worden aan de hulpverlening. Deze worden maandelijks geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig. Op deze manier houden de maatschappelijk assistenten de vinger aan de pols en kan de aanvullende steun herzien worden wanneer wenselijk.

De REMI-tool wordt 2x per jaar geïndexeerd in maart en september. We voorzien een herziening van de dossier in REMI telkens na deze indexaanpassing en dus eventueel ook van de toegekende aanvullende steun.

3.3. De terugkoppeling naar het BCSD

3.3.1. Inleiding

CEBUD beveelt alle REMI-gebruikers aan om het maandbudget toe te voegen aan ieder sociaal verslag dat wordt voorgelegd op het BCSD. We zijn ervan overtuigd dat dit een juister (lees: actueler) en vollediger zicht kan geven op de mate van financiële behoeftigheid van de hulpvrager. Hierdoor kan het BCSD beter onderbouwde beslissingen nemen. Vandaag kunnen de leden van het BCSD deze informatie terugvinden in het sociaal (tekstueel) verslag. Echter, in vele gevallen is deze informatie niet volledig en/of actueel.

3.3.2. Afspraken dienst welzijn Tervuren

De dienst welzijn zal het maandbudget toevoegen en voorleggen aan het BCSD.